

לתמוה כלל כי רב גובריה דהגר"א לפרש בדרך אחר וכפי ראות עיני קדשו³¹ ולא חדש הוא כלל כי מצינו בספר"צ בכ"מ שכותב על דרך אחר מהאריז"ל ודבריו הם מאירים כשמש בצהרים ולפעמים מצינו עוד כי בהשמונה שערים (אשר הגר"א לא ראה אותם כלל) חוזר האריז"ל ממה שכתב בע"ת ואומר כהגר"א ז"ל.

(א) כי בזוה"ק באר"ז רפ"ח סע"א רישא דכל רישא, מפרש האריז"ל בשער א"א פ"ב כי הוא קאי על רדל"א וכן אמר ג"כ במבוא שערים שם פ"ד אבל הגר"א בסד"צ פ"א דף ה' ע"א מפרש דהוא קאי על הרישא תניינא רישא חוורא, ובאר"ז שם ע"ב שורה י"ז י"ח (מרפוס ווילנא תרמ"ב) מפורש כהגר"א (כי הרדל"א הוא לא נקרא רישא דכל רישא אלא רישא דלאו רישא) ואולי היה לו להאריז"ל איזה גירסא אחרת קצת שם ע"כ.

(ב) בענין הד' תיקוני גלגלתא, מפרש האריז"ל כי גלגלתא וטלא דברזלחא הם ב' תיקונים גלגלתא ומ"ס, והגר"א שם דף ח' ע"א וע"ב לא פירש כן כנודע.

(ג) האריז"ל שער א"א ספ"ה אמר כי הדיקנא הוא יותר קשה מהנימין (פי' יותר גבורות), והגר"א ז"ל שם ט' ע"א אמר להיפוך.

(ד) בענין הג' מיני י"ג שהם י"ג חוורתא, י"ג נימין, י"ג תיקוני דיקנא, אמר

³¹ כדאי לציין לשון הרב חיים מואלוז'ין מהקדמתו לביאור הגר"א על ספר"צ אודות הערכה הגדולה של הגר"א כלפי האריז"ל. וז"ל: גם על דברת מרן רבינו הקדוש איש האלקים נורא האריז"ל. עיני ראו יקר תפארת קדושת רבינו האריז"ל בעיני רבינו הגדול ג"ע, כי מידי דברי עמו אודותיו אידוע כולא גופייה ואמר מה נאמר ונדבר מקודש ה' איש האלהים קדוש וגורא כמוהו ונגלו לו תעלומות חכמה. ומעת שזכה לגילוי אליהו ז"ל פעמיים הוגדל השגתו למעלה למעלה להפליא. גם על כתבי הקדש שלו התבונן רבינו הרבה עליהם שיהיו עולים במקורי הדברים בזוה"ק והתיקונים, והוציאם מאופל שיבושי ההעלקות. וגם ההוספות אשר רבו בהם התלמידים האחרים שלא יצאו מתחת ידי הרב חיים ויטאל ז"ל שלא עמדו בסוד קדוש ה' על אמיתת עסקות כוונתו במקורי הדברים, והרח"ו ז"ל לכר שהיה מבין עמקות פנימיות הדברים איה מקום כבודם במקורם כאשר העיר האריז"ל בעצמו, ואמר לי אשר מחסת ההוספות שנשתוספו על כתבי האריז"ל שאינם מרב חיים ויטאל ז"ל אין לסמוך עליהם לענין דינא. אמנם גדלה יקר ערכם הקדש של כתבי הקדש הנ"ל להתייגע עליהם הרבה שיהיו עולים במקורם. והגם שהמעיינים ימצאו בביאורו זה כמה גורמים שמפרש בדרך אחר קצת [מדברי האריז"ל ז"ל]. המעין האמיתי איש תבונות יוכל ליישב דבריהם ולא פליגי, מר כאתריה ומר כאתריה. ואף כי שלא הגיע למדה זו לעשות פשר דבר בין החכמים כי מעטים המה בני העליה, ואשרי המחכה למיקם אחר רב יגיעו אדעתיהו דרבותיהו רבנן קדישין אשר רוח ה' דבר בם, זאת ישיב אל לבו אם כי פליגי תוין מלאכי ברקיעא אנו אין לנו אלא לכוף ראשינו תחת כפות רגליהם ולשתות בצמא את דבריהם הקדושים כי אלו ואלו דברי אלהים חיים, עכ"ל הזהב.

החדש מ"ב ע"ב (ובדפוס הקודם הוא ל"ד א') שהסדר הוא ארך א', אפיים ב', ורב חסד ג', נשא עון ד', ופשע ה', ונקה ו', פוקד ז', על שלשים ח', ועל רבעים ט'. והגר"א ז"ל בדף מ"א ע"א אמר כי הם ארך א', אפיים ב', ורב ג', חסד ד', נשא עון ה', ופשע ו', ונקה ז', לא ינקה ח', פוקד עון כו' עד סוף הפסוק ט'. וכן יש עוד איזה ענינים בסד"צ אשר הגר"א ז"ל נטה מפירוש האריז"ל ונלאיתי לכותבם אך עכ"פ הוא כי לא חדש הוא ואין לתמוה על זה כי רב גובריה ורב חיליה דהגר"א ז"ל לפרש בדרך אחר כפי ראות עיני קדשו וודאי כי שניהם הם דברי א"ח אמת כי כמה פנים יש בכל ענין וענין וכמה בחינות יש כנודע.

לפי החכמה

אוצר החכמה

מכתב בענין המלכין קדמאין וכח ושורש הקלי

ובדברי תורה אשר העיר כבודו שליט"א איזה הערות. ראשונה. בענין המלכין קדמאין שהם יסוד הכל ואיך רמזה התורה כ"ז בהח' מלכי אדום שהיו כולם ערלים וטמאים. ועל הז' מלכים הראשונים לא קשה כל כך כי הרי מהם יצא באמת כל עולם התוהו. אבל המלך הדר אשר הוא מרמז על אור התיקון הרי איך נהפך הוא לסורי הגפן נכריה להיות ממלכי אדום ממש. ועוד יותר פלא כי נמצא בסתרי סודות להרמב"ן הובא בילקוט ראובני פ' וישלח. כי המלך השמיני הוא סוד שורש הס"ם הצורר המקטרג יעו"ש. והרי הוא כמעט נגד והיפוך כל המפורסם בו מדברי זוה"ק והאר"י ז"ל?

אוצר החכמה

אמנם ידידי הנה בספר הדע"ה אשר חנני ד' (והוא יחנני להוציא לאור בקרוב) הנה קבעתי שם ח"ב דרוש א' ענף ז' דרוש ארוך בזה. ולהעתיקו לכבודו כעת אין באפשרי לי אך עכ"ז הנה אכתוב לכבודו איזה מילין משם וכדי לרוות צמאונו מעט ותן לחכם ויחכם עוד. הנה נודע הוא בדברי הזוה"ק משפטים ק"ג א' אל אחר אסתרס ולית ליה תיאובתא לעלמין ולא אפיש ולא עביד פירין והקשו המפרשים בזה כי א"כ מאן ומאין הוא הפרי' ורבי' לאו"ה, ועי' מאמרי רשב"י שם י"ט ע"ב מדפוה"ח ובספר זוהר הרקיע צ' ע"א אך באמת הנה לא קשה כלל כי הרי כתב הרב בשער הפסוקים דף קמ"ז רע"ג (וכן הוא בספר הגלגולים פ"א) כי אלולא החטא לא היו יוצאים או"ה כלל ולא היו רק ישראל לבד וכן הוא בזוה"ק פ' נח ס"א א' ופ' בלק קפ"ט א' ובתיקונים תיקון כ"ד ס"מ איהו כללא דע' אומין וכו' ע"ש. ועכ"פ הוא כי אלולא החטא לא היו או"ה כלל, כי נודע הוא כי כל הזווגים הוא מסוד הדעת עלאה מאור התיקון דשם מ"ה הנמשך מרזא דאור א"ס, עי' דרושי מ"ן ומ"ד דרוש ז', ושם דרוש י'. ולכן אל אחר אסתרס ולא עביד פירין כי לא ניתן לו מאור התיקון מאומה. אמנם ע"י החטא דעהד"ע אשר מבואר הוא במיעוט הירח פ' ב' ג' ובשער הקליפות פ"ג שכל הט"ר דהנוק' דז"א (שהם כולם מאור התיקון) ירדו ונתלבשו בקליפה רח"ל, הרי נתקן הס"מ הצורר בהארת אור הדעת ג"כ והוא הוא המלך הדר ממלכי אדום ממש שהיה רשע ערל וטמא והוא

סוד שורש הס"מ (כנ"ל בשם הרמב"ן) אשר נבנה ונתקן ע"י החטא דעהד"ע, וכן אח"כ ע"י החטא דכל הדורות דשני אלפים תוהו, בהארת דאור הדעת ג"כ. והוא מ"ש בזוה"ק משפטים ק"ג ע"א הנ"ל ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן נהר דא לא שכיך לעלמין מלאפשא ולמסגי ולמעבד פירין (כי הוא מאור הדעת עלאה הנמשך מרזא דאור א"ס דלא פסק לעלמין) ואל אחר אסתרס ולא עביד פירין וכו' (כי לא ניתן לו מאור הדעת עלאה ח"ו מאומה, ובלתי דעת הרי אין זווג ואין פריה ורביה) ובגין כן בר נש דגרים לההוא סטר דיפוש בעלמא אקרי רע ולא חמי אפי שכינתא וכו' ע"ש. הרי מפורש בזוה"ק גופה כי הגם שהוא אסתרס ולא עביד פירין אך ע"י החטא הוא נתקן ועביד פירין, והוא כמו שאמרנו כי החטא גורם שנמשך בו הארת אור התיקון רח"ל וכנז'. כלל הדברים הוא שהתוה"ק הנה הן הפשט שבה והן הסוד שבה שניהם הם אמת לאמיתו אלא שלפעמים נהפך צורת הפשט שבה מצורת הסוד שבה מהיפך אל היפך והוא מסיבת החטא והפגם אשר למטה. והוא ע"ד הד' חיות הקודש שהם אריה שור נשר אדם אשר למעלה הם כולם קודש קדשים ולמטה הרי הוה אריה נשר ממינים הטמאים כי בהתפשטותם למטה יש להרע נגיעה ואחיזה בהם ונטמאו על ידו כן הוא עד"ז ג"כ בענינינו, כי ע"י החטא והפגם אשר ניתן להז"ון דקליפה שהם הס"מ והנחש מהארת אור התיקון ונתקנו ונבנו על ידו, כמ"ש בשער מיעוט הירח ובשער הקליפות פ"ג הנה יצא ונעשה מהם המלך הדר ואשתו מהיטבאל דקליפה אשר ממלכי אדום ממש, ולא כתיב בו מיתה כי הוא עדיין קיים רח"ל עד שאתא הקב"ה ושחט למלאך המות כמ"ש בסוכה נ"ב א' ובמכות י"ב א' וברע"מ ר"פ שופטים רע"ד ב'. וכ"ז הוא במלך הדר דקליפה אשר שרשו הוא מתיקון הס"מ שנתקן בהארת אור הדעת ע"י החטא, והוא המלך הדר אשר בפשט הכתוב, אמנם בחלק הסוד דתוה"ק שהוא אורייתא דאצילות וכן גם באורייתא דבריאה אשר שם הוא הרע ממועט הנה הוה המלך הדר ומהיטבאל על האור המ"ה והט"ר דב"ן דהתיקון החו"ג דהדעת עלאה רזא דמתקלא אשר מרזא דאור א"ס, סוד דוד מלך ישראל חי וקיים, כמ"ש בזוה"ק והאר"י ז"ל. וכן הוא כמה דברים בתוה"ק אשר למעלה הם קודש קדשים

ובהתפשטות ענפיהם למטה³² נתהפכו ע"י החטא והפגם וכנ"ל מהד' חיות הקודש ודי לחכם כמוהו.

בענין ספר עמק המלך

³²אוצר החכמה

ובענין מה שמתמה כבודו עלי על מה שאני מביא את הספר עמק המלך מאחר שנמצא מערערים עליו, על זה הנה אומר כי הרי לא הבאתי דבריו אלא רק בשער הפונה קדים לבד, והרי כתבתי שם בהקדמה שעיקר כל הדברים שם הוא רק מקבלת רבי ישראל סרוק אשר קיבל ממנו הרמ"ע מפאנו ז"ל. והרי לא ערבתי אותם עם דברי מהרש"ו ז"ל כלל אלא שעשיתי להם שער מיוחד בפני עצמו, מאחר שאין לנו בזה מדברי מהרש"ו ז"ל מאומה ובפרט כי עיקר כל אותם הדברים אינם מעמק המלך אלא מהרמ"ע מפאנו ז"ל אשר לא נמצא עליו שום ערעור ח"ו וח"ו, והרל"א שערים אשר הבאתי שם מעמק המלך הרי הם רק צירופי אותיות בעלמא שאפשר לכ"א לצרף אותם.

³²אוצר החכמה

והנה כ"ז הוא גם לשיטת המערערים על עמק המלך. אמנם הוא הנה כל המערער עליו הוא מהרב חיים כהן זללה"ה. וכאשר אנו רואים ספרי מהרב חיים כהן ז"ל וספר עמק המלך, לא ידענו מי שהיה יותר גדול. ולא ידענו אם כדאי לבטל את העמק המלך מפני זה.³² והגאון החסיד בעל מלא הרועים בספרו הגדול קהלת יעקב מביא את העמק המלך למאות ולאלפים. וזה ערך מ' שנה הייתי בעיר ראסיין ושמעתי שם ממופלג נכבד אחד כמדומה לי לודאי שאמר לי בשם ר' שמואל חסיד (אשר עד היום יש בעיר ראסיין ביהמ"ד נקרא על שמו, ביהמ"ד של ר' שמואל חסיד), ור' שמואל חסיד היה יוצא ונכנס אצל הגר"א מווילנא ואמר בשם הגר"א כי העמק המלך הוא ספר חשוב למאוד. ועכ"ז הנה בכל מקום שיש

³² ויותר מזה המעיין בהקדמתו של הספר טור ברקת ח"א של הרב חיים כהן זצ"ל יראה שכל טענתו הוא מי התיר לרב הבעל העמק המלך לגלות את כתבי האר"י ז"ל ולהעלותם בדפוס. אין הוא טוען נגד נכונות ואמיתות הדברים כלל. עי"ש.

לנו קבלת הרה"ו ז"ל הלא פשוט וברור הוא שחלילה לנו להשתמש בדברי זולתו. אך אני לא הבאתי את העמק המלך רק באותו הדרוש אשר אין לנו בו מקבלת הרה"ו ז"ל מאומה וגם עיקר כל הדברים הרי הם מהרמ"ע מפאנו ז"ל וכנ"ל.

ענין לכוין בשמות הקודש

ומה שכתב כבודו בענין מה שכתבתי בהספר [הקדמות ושערים] דף מ"ג שלא לכוון רק בהשמות וכתב כבודו שליט"א כי א"כ למה לא הזהיר האר"י ז"ל על זה. הנני אומר לידידי וכי בשביל שגילה לנו האריז"ל סוד הפרצופים היה כוונתו לכוון בהם בתפילה ח"ו. הלא ראינו שכל שער רוח הקודש הנה עיקרו הוא רק על יחודי השמות והמעין ומעמיק בכל דרושי האר"י ז"ל אשר גם בע"ח ושער הכוונות, הנה ימצא כי רוב הדרושים אפשר לסדרם ביחודים, ומה גם כי הרי נודע הוא שכל פרצוף יש לו שם כללי הכולל בתוכו כל השמות כולם, וכגון אבא הכללי שהוא שם ע"ב הרי הוא כולל או"א עלאין שהם הוי"ה אהיה, וכלול כ"א מכמה פרטי שמות, כמ"ש באו"א פ"ה ופ"ז, וכן עד"ז בישסו"ת שהם ס"ג ואהי"ה, כמבואר שם ובאח"פ פ"ג, א"כ הרי במקום שנצרך לכוון איזה כוונה הנוגע לפרצוף אבא אפשר בנקל לכוון יותר היטב בהוי"ה דיודי"ן ר"ל שישמיט מכוונתו מלת ולשון פרצוף אבא ויכוון בהוי"ה דיודי"ן במקום מילת ולשון פרצוף אבא, כי הרי הוא הוא, וכל הכוונות דהיחודי שמות הפרטים המבואר בדברי האר"י ז"ל באותה הכוונה אשר בפרצוף אבא, הרי אפשר כן להשתמש כ"ז במלת הוי"ה דיודי"ן, כי הרי הוי"ה דיודי"ן כולל ג"כ כל השמות כולם וכל הכוונות כולם הנוגע לפרצוף אבא כי הרי הוא הוא, אלא שבפרצוף אסור לכוון בשום תפילה ח"ו, ובשמות מותר ומצוה וחיוב לכוון ולכן כתבתי שם בהספר מה שנראה לע"ד.

תם ונשלם המכתבים של בעל הלשם

מהספר שעורי דעת³³

הביקור של ר' יוסף יהודה ליב בלוך אצל בעל הלשם בשאוויל
ומשל נפלא להבין סוד מציאות העולמות

קטגוריה

בימי חורפי עברתי על ספרי רבי משה חיים לוצטו ז"ל. אמנם לא נמסרתי לעיין בהם בעיון גמור וגם לא ידעתי עוד להעריך את הדברים כראוי, אך מתוך מה שראיתי נשארו חרותים בלבי אי-אלו כללים בחכמת אמת שנתחדשו לי מדבריו.

והנה לפי המשקל הראשון שתפסתי מדבריו ז"ל בענין מציאות העולמות, נשאר אז ברעיוני, כי באמת אין מציאות בריאה כלל, כי מבלעדי המציאות האמתית, שהוא הבורא ב"ה, אין עוד ואפס זולתו ולית אתר פנוי מיניה. וגם מציאותנו אנו אינה מציאות באמת, אלא שהבורא ית' צמצם את אורו, כביכול, והמציאות מושג של בריאה הנדמית לנו כאלו יש כאן מציאות ונמצאים שונים עם עניניהם המתיחסים להם. וכן מציאות המלאכים והכחות העליונים השונים והעולמות הגבוהים, אשר על פיהם משתלשלת ההנהגה העליונה, כפי מה שביארו חכמי האמת, אין זה במציאות ממש, אלא נשואים לו לנביא דרכי ההנהגה באופן השתלשלות כזו וע"י כחות ומלאכים כאלה, כי נתן השי"ת ענין מושג כזה, ששיג

³³ הוצאת ספרים פלדהיים ירושלים, כרך א' חלק ראשון שעור י"א "בצלמנו כדמותנו" עמ' קס"ג – קס"ה.

אותוֹה־נביא בסדר ודרך זה אבל באמת אין זה במציאות, כי ה' הוא אלקים אין עוד. (כדברי ר' נפתלי).³⁴

לפני שנים רבות, בהיותי בעיר שאוויל, בקרתי את הצדיק המקובל רבי שלמה פייץ – אלישיב שליט"א (זצ"ל) ושוחחנו מסביב לעניני חכמת הקבלה. לא נכנסנו לפני הענינים הנשגבים האלה, כי עדיין לא התענינתי בהם כ"כ, ונסבה השיחה על ספרי הגרמח"ל זצ"ל ועל השקפתו בענין מציאות העולמות. ובהביעי לפניו את אשר הבנתי בהם, אמר לי כי אין לתפוס בדבריו שכל מציאות העולמות הוא רק ע"פ המושג הניתן לנביא, אלא שבאמת ישנה בריאה ואלפי רבבות עולמות גבוהים ונשאים, ואעפ"כ אין נגרע מאחדותו יתברך מאומה. פשר דבריו לא שאלתיו והוא לא באר לי את דבריו יותר.

והנה לפני ימים אחדים פתחתי את ספרו "לשם שבו ואחלמה" ספר הדע"ה³⁵ ולנגד עיני ענין זה, הקורא תגר על הטופלים על הגרמח"ל ז"ל, כי לפי דבריו אין מציאות עולמות באמת, וכבר נמצאים מן המקובלים האחרונים המחזיקים בשיטה זו, והוא מרבה להוכיחם, כי נכשלים הם בכפירה ח"ו ואין נחת.

ועל מה שהביאם לומר כן, כי מכיון דלית אתר פנוי מיניה, א"כ הלא אי אפשר שתמצא מציאות אחרת, והוא משיב כי אין קושיא כלל, כי הלא גם בעולמנו רואים אנו ענינים הנמצאים במציאות ואעפ"כ אינם חוצצים בנוגע למציאות אחרת. ולמשל: הנשמה היא מציאות באדם הממלאה את כל הגוף ואין הגוף חוצץ בינה כלל. ומביא עוד ראייה מקול העובר דרך כותל.

³⁴ ע"י לעיל במעין משה עמ' ע"ג – ע"ז ולשם ספר הדע"ה ח"א דרוש ה' סימן ז' אות ח' עמ' נ"ז ושם טור ד' ד"ה עוד ראיתי דברים זרים.

³⁵ ח"א דרוש ה' סימן ז' אות ח' (עמ' נ"ז).

והנה על תירוציו אלה כמדומני שיש עוד מקום לבעל דין לחלוק, אבל עתה נ"ל שהענין מתבאר היטב ע"פ מה שבארנו והראנו ציון נכון היאך אפשר שימצאו כל העולמות וכל הברואים בבחינה אחת, ובכל זאת יהיה זה אפס בבחינה אחרת. ואמנם קשה מאד לתפוס הדבר במחשבתנו וגם אצלי עבר זמן רב עד שנצטייר הדבר במחשבתי, אבל בכל זאת חייבים אנחנו לקרב אל לבנו ציור זה כפי יכלתנו, כי כל כמה שנשיג את זה הענין יוארו לנו כל פנות התורה והאמונה באור נפלא.

הנה בעולמנו אנו, רואים אנו, כי ישנם דברים שהנם מציאות בבחינה אחת, ולגבי מציאות אחרת אינם נחשבים למציאות כלל. למשל: כשמעמידים אנו נר אצל המראה, אנו רואים לפנינו שני נרות. והנה לו לא היה לנו רק חוש הראיה ולא שום הבחנה אחרת במציאות, הלא היתה לפנינו באמת מציאות של שני נרות ממש, כי לא היתה לנו אז שום אפשרות להבחנת המציאות, זולת זו שאנו מבחינים בחוש הראיה, אולם מאחר שיש לנו עוד חושים, שבהם אנו מבחינים את המציאות, אנו יודעים שאין כאן אלא נר אחד, והנר שבמראה, אינו אלא כבואה של הנר ההוא. נמצא, שעל פי הבחנתנו בהכרת המציאות שלפנינו, אנו יודעים, שהנר במראה אינו אלא דמיון, אבל על פי הבחנת המציאות בחוש הראיה גרידא, מציאות הנר שבמראה היא מציאות ממש, כמו הנר שכנגדו. וכמו כן נוכל להבין, כי לו נתוספו לנו חושים חדשים, היתה לנו אז השגת המציאות אחרת לגמרי, והרבה דברים, הנחשבים אצלנו לנמצאים ממש, היו חוזרים להיות רק דמיון ולא היו נחשבים לנמצאים כלל. הרי רואים אנו שיש בחינות רבות בענין המציאות, שלפי בחינה אחת מציאות היא, ולפי בחינה אחרת אינה מציאות כלל. והנה כל זה בעולמנו אנו, שכל החושים וההבחנות הם במדרגה אחת, וא"כ הלא נוכל לצייר לנו ג"כ באיזה ציור את האפשרות, שלפי הבחנת המציאות שלפנינו תהיה מציאות אמתית עם ענינים רבים לאלפים ורבבות, ושכבחינת מציאות זו

[אוצר החכמה]

[ד"ר שמשון]

ימצא באמת מהלך ההנהגה עם התעוררות כחות נפלאים, ומ"מ לפי בחינה אחרת
 נשגבה הימנה אין זו מציאות כלל.³⁶

וע"פ זה נבין כי כל עניני העולמות וכל יצורי עליון, הנם נמצאים גדולים
 ונפלאים, וכל אלה מרגישים את עצמם לנמצאים כמו שאנחנו מרגישים את
 מציאותנו, אנו וכל הבריאה כולה עם אלפי רבבות העולמות, היא מציאות גדולה
 ונפלאה, וכל הענינים הנמצאים בעולמנו והיחס שבין אלפי רבבות העולמות
 והשפעתם זה על זה, הם ענינים הנמצאים באמת, אבל כל זה הוא רק מציאות
 בבחינת הבריאה שלפנינו והברואים שברא הקב"ה בעולמו, אבל לעומת המציאות
 האמתית, לפי הבחנת המציאות של עצמותו ית' אין כאן מציאות כלל, כי אין
 מציאות כמציאותו!³⁷

וזאת הכונה יכולים אנו לכוון בקריאת שמע: שמע ישראל! ה' שהוא אלקינו,
 הוא באמת ה' אחד; אחד ואין לו שני, אחד מוחלט, שאין מציאות אחרת
 מבלעדו, כי אפס זולתו ולית אתר פנוי מיניה. ואחדותו היא פשוטה בלי שום צרוף
 והרכבה, כי אין יחוד כיחודו.

ובכל זאת אין אנו נשארים בהשגה זו בלבד, אלא יודעים אנו כי יש הנהגת
 הבורא ית' עם ברואים ע"י אלפי רבבות צבאות ועירין קדישין שבעלמי
 עלמא. ולכן אנו שבים מיד אל בחינת מלכות, שהיא ענין הנהגה עם שרים דרי

³⁶ עיין שעורי דעת כרך א' חלק ראשון שעור ח' "ידיעה ובחירה" עמ' קכ"ד – קכ"ה, שמשמש עם
 המשל הנ"ל בראיית הנר בראי וכו' להבין איך ידיעתו ית' אינו מכריח את הבחירה שלנו.

³⁷ עי' תניא שער היחוד והאמונה פ"ג – פ"ד ונפש החיים שער ג' פ"ב – פ"ו.

מעלה הממונים על דרי מטה, ואנו אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", כי אף שלפי בחינת מציאותו ית', אחד הוא, אין עוד ואפס זולתו, אעפ"כ ישנה בחינת מלכות לפי בחינת המציאות הגדולה והנשגבה, שלפיה ישנם עולמות עליונים ותחתונים עם אלפי ברואי מעלה ומטה והוא ית' מושל עליהם ברצונו,

ומלך כל הארץ אלקים !!!³⁸

תם ונשלם בעזהשי"ת

³⁸ והוא סוד מה שכתוב בזוה"ק תרומה סוף דף קל"ג ע"ב וקל"ד ע"א וז"ל: אמאי בלחישו, [ברוך שם כבוד וכו' בלחש] בגין דלא יתערב זר בההיא חדוה, כמה דאת אמר (משלי י"ד, י') ובשמחתו לא יתערב זר. כיון דאיהו אתיחד לעילא בשית סטריין, [ארבע סטריין ומעלה ומטה] אוף הכי איהי אתיחדת לתתא בשית סטריין אחרנין, בגין למהוי אחד לעילא ואחד לתתא, כמה דאת אמר (זכריה י"ד, ט') יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד, אחד לעילא בשית סטריין דכתיב (דברים ו', ד') שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד, הא שית תיבין לקבל שית סטריין, אחד לתתא בשית סטריין הדא הוא (דכתיב) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, הא שית סטריין אחרנין בשית תיבין, יהו"ה אחד לעילא ושמו אחד לתתא. ואי תימא הא כתיב אחד לעילא ולתתא לא כתיב אחד? [התשובה] ועד הוא אחד בחלופי אתוון, [בתיבת וע"ד, האות ו' מתחלף באות א' בחילוף אהו"י, ואות ע' מתחלף באות ח' בחילוף אהח"ע הרי ועד הוא אחד]. אתוון דדכורא לא מתחלפי [בסוד ה' אחד], אתוון דנוקבא [דמלכות] מתחלפי [בסוד ועד], דהא שבחא דדכורא על נוקבא, ובגין דלא תשלוט עין הרע, אנן מתלפי אתוון דלא אמרינן אחד באתגלייא. ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע מעלמא ולא תשלוט בהדה, כדין יתקרי אחד באתגלייא. בגין דהשתא דההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה לאו איהי אחד, אלא דאנן מיחדין לה בלחישו, ברזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד, אבל בזמנא דאתי דיתפרש ההוא סטרא מינה ויתעבר מעלמא, כדין יתקרי אחד ודאי [שתיבת וע"ד יָאָה אח"ד], דלא יהא בהדה שותפו ודביקו אחרא, כמה דאת אמר (זכריה י"ד, ט') ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד, באתגליא בהדיא ולא בלחישו ולא ברזא. עכ"ל ועי"ש עוד.